

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัคร
ประเภทปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้นในระบบการแพทย์ฉุกเฉินของประเทศไทย
Model Developmental to Educational Administration For
First Responder in Emergency Medical Service of Thailand

เสกสรรค์ มานวิโรจน์*
Sakesun Manawiroj*

---

*ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักจัดระบบการแพทย์ฉุกเฉิน สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ
*Assistant Director

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1.ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพปัญหาด้านการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการเบื้องต้นในระบบการแพทย์ฉุกเฉิน และ 2.พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรดังกล่าว ของประเทศไทย โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีเชิงระบบ ของ Ludwig Von Bertalaffy ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และสิ่งแวดล้อม มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา โดยการสอบถามผู้รับผิดชอบงานด้านการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้น จากสำนักงานระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินประจำจังหวัด และหัวหน้าศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการ ประจำจังหวัด ทั่วประเทศ จำนวน 154 คน ได้รับแบบสอบถามกลับมา จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 94.06 นำผลที่ได้มาสังเคราะห์เป็นรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้น และนำไปตรวจสอบยืนยันรูปแบบโดยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการศึกษาในระบบการแพทย์ฉุกเฉิน จากจังหวัดที่ผลการพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินดีเด่น ระดับประเทศ 3 จังหวัด ได้แก่ ราชบุรี ยะลา และสุพรรณบุรี จากนั้นนำรูปแบบที่ได้จากขั้นตอนการสัมภาษณ์ ไป ตรวจสอบยืนยันรูปแบบโดยการสัมมนากลุ่ม(Focus Group) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 11 ท่าน เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาเหมาะสมและเป็นไปได้

ผลการวิจัย พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้น ควรเป็นรูปแบบผสมผสานระหว่างองค์ประกอบ ดังนี้ ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ วิทยากร ผู้เข้ารับการอบรม ทรัพยากรทางกายภาพ ได้แก่ อาคารและวัสดุสำหรับการจัดการศึกษา ทรัพยากรการเงิน และระบบสารสนเทศ กระบวนการ ประกอบด้วย กระบวนการเรียนการสอน กระบวนการบริการ และ กระบวนการบริหาร ผลผลิต และสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการศึกษา ที่ควรพัฒนารูปแบบเพิ่มเติม ประกอบด้วย 1)การกำหนดจำนวนผู้เข้าอบรมต่อรุ่น 2)ความเพียงพอของเอกสารสำหรับการศึกษาค้นคว้า 3)การสนับสนุนงบประมาณอย่างเพียงพอ 4)การสนับสนุนงบประมาณอย่างทันเวลา 5)การจัดเก็บข้อมูลของวิทยากรผู้สอน 6)การจัดทำรายวิชาด้านการฝึกปฏิบัติการด้านช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉิน 7)การจัดทำแผนการสอน 8)การประเมินผลการสอนของวิทยากร 9)การบันทึกข้อมูลในการให้คำปรึกษา 10)การกำหนดวัตถุประสงค์ในการจัดทำแผนการจัดการศึกษา 11)การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร 12)การติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษา และ 13)การจัดทำแผนการจัดการศึกษาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้การดำเนินการจัดการศึกษาตามองค์ประกอบเดิมผสมผสานองค์ประกอบที่พัฒนา
 ขึ้นใหม่ทั้ง 13 องค์ประกอบจะทำให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับ
 สภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาที่เป็นอยู่ โดยจัดการศึกษาในอนาคต ควรจัดการศึกษาโดย
 การผสมผสานระหว่างองค์ประกอบทั้ง 13 องค์ประกอบที่พัฒนาขึ้น และ องค์ประกอบ
 เดิมซึ่งปฏิบัติได้เหมาะสมแล้ว และดำเนินการในรูปแบบของ “ศูนย์การเรียนรู้สำหรับอาสา
 สมัครฉุกเฉินการแพทย์ชุมชน เพื่อให้การช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉิน กลุ่มเสี่ยงในการเจ็บป่วย
 ฉุกเฉิน และนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยการสนับสนุนจากองค์กรปกครอง
 ส่วนท้องถิ่น” เพื่อเตรียมความพร้อมในการสร้างความมั่นใจด้านการบริการการแพทย์
 ฉุกเฉินแก่นักท่องเที่ยว จากการเปิดเสรีของประชาคมอาเซียน ในปี พ.ศ.2558

คำสำคัญ : การบริหารการศึกษา อาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้น

ABSTRACT

The objectives of this research was to study the condition of the present situation and the problem situation of education management for first responder in emergency medical system,Thailand and developing a model of Educational Administration for First responder in emergency medical system,Thailand by concepts of Ludwig Won Berttaraffy , Eduacational Administration for Emergency Medical service , the National Educational Act B.E. 2542 and Emergency Medical service Act B.E 2551 . The research process used in the study comprised 4 procedures which are (1) compilation and analysis of related documents;(2) Studying present situation and problem situation of Education administration to first responder in emergency medical service ,Thailand by made a questionnaire for 77 Administrators at Emergency Medical service Provincial office and 77 questionnaires for 77 administrators of dispatcher center at Provincial hospital (3) data analysis by using the descriptive statistic and application of the result of analysis a draft of model educational administration: and (4) study of the suitable and feasibility model by in-depth interview and organizing a seminar between eminent persons .

The result of this research show that a suitable and feasibility Model of Education Administration to First Responder in Emergency Medical Service,Thailand is mixture with 5 component such as input,process,output and environment and strengthen with the activities between 1)the number of student per 1 class of training,2) management for the document and textbook for student,3) the enough of budget supporting,4) budget supporting on time 5) management information system of instructor ,6) subject for training skill in emergency medical service , 7) skill of instructor for making teaching plan 8) evaluation of the efficiency teaching by student,9) collective data of counseling between the course 10) objective setting for management plan 11) evaluate of personnel performance 12) monitor of the performance of student who pass the course 13) setting education plan and budget plan by local administration organization.

Furthermore A model which including 13 components will help administrator for management the system of education administration by relating with present situation and present problem and in the future the administrator should integrate 13 components that was developed with the present component that is performed and planning for establish the learning center for community learning in emergency medical service by supporting of local organization administration and preparation for ASEAN community in B.E. 2558

Keywords : Developmenr of model/ Education Management/
Emergency Medical Service/ First Responder

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า เป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลง ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต

การจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้นในระบบการแพทย์ฉุกเฉินใช้การฝึกอบรมเป็นกระบวนการหลัก โดยดำเนินการตามเจตนารมณ์ของ พรบ. การแพทย์ฉุกเฉิน พ.ศ.2551 มาตราที่ 11(6) กำหนดให้คณะกรรมการการแพทย์ฉุกเฉินมีอำนาจหน้าที่ในการออกข้อบังคับเกี่ยวกับการรับรององค์กรและหลักสูตรการศึกษาหรือการฝึกอบรมผู้ปฏิบัติการ และการให้ประกาศนียบัตรหรือเครื่องหมายวิทยฐานะแก่ผู้ผ่านการศึกษาหรือการ และมาตราที่ 15 (5) กำหนดให้ สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ มีอำนาจหน้าที่ให้มีการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการแพทย์ฉุกเฉิน

การแพทย์ฉุกเฉิน ตามความหมายในพระราชบัญญัติการแพทย์ฉุกเฉิน พ.ศ.2551 หมายถึง การปฏิบัติการ การศึกษา การฝึกอบรม การค้นคว้า และการวิจัยเกี่ยวกับการประเมินการจัดการ การบำบัดรักษาผู้ป่วยฉุกเฉิน และการป้องกันการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นฉุกเฉิน ทั้งนี้ การปฏิบัติการฉุกเฉิน มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญเพื่อ “ทำให้ผู้ป่วยฉุกเฉินได้รับการคุ้มครองสิทธิในการเข้าถึงระบบการแพทย์ฉุกเฉินอย่างทั่วถึงเท่าเทียม มีคุณภาพมาตรฐาน โดยได้รับการช่วย

เหลือและรักษาพยาบาลที่มีประสิทธิภาพและทันต่อเหตุการณ์มากขึ้น

การปฏิบัติการฉุกเฉิน ประกอบด้วย 6 ระยะ คือ (1) การเจ็บป่วยฉุกเฉินและการพบเหตุ (2) การแจ้งเหตุขอความช่วยเหลือ (3)การออกปฏิบัติงานของหน่วยบริการการแพทย์ฉุกเฉิน (4) การรักษาพยาบาล ณ จุดเกิดเหตุ (5) การลำเลียงและการขนย้ายผู้ป่วย และ (6) การนำส่งสถานพยาบาล ทั้งนี้การเจ็บป่วยฉุกเฉินเป็นสาเหตุอันดับหนึ่งของการเสียชีวิตในเกือบทุกประเทศทั่วโลก ตั้งแต่การป่วยฉุกเฉินด้วยโรคต่าง ๆ เช่น โรคหัวใจ รวมทั้งการบาดเจ็บจากอุบัติเหตุ อุบัติภัยภัยพิบัติ และการได้รับพิษ หากมีระบบบริการการแพทย์ที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยรักษาชีวิตผู้เจ็บป่วยฉุกเฉินดังกล่าวได้ถึงประมาณร้อยละ 15 – 20 หรือประมาณปีละ 9,000-12,000 คน. (แผนหลักการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ,2553)

การดำเนินการช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉินของอาสาสมัครในประเทศไทยนั้น เกิดขึ้นมานานแล้ว โดยมีลักษณะเป็นการช่วยเหลือเชิงสงเคราะห์ ดังเช่นการช่วยเหลือของอาสาสมัครในมูลนิธิ การช่วยเหลือของเพื่อนที่เจ็บป่วย แต่ได้รับการวิพากษ์วิจารณ์ว่าทำให้ผู้เจ็บป่วยฉุกเฉินเกิดความพิการและการสูญเสียชีวิตโดยไม่เป็นการสมควร (สมชาย กาญจนสุต 2548: 1)ทำให้ภาครัฐได้พัฒนาอาสาสมัครฉุกเฉินด้วยการแพทย์สมัยใหม่ เช่นเดียวกับต่างประเทศ โดยกระทรวงสาธารณสุขกำหนดให้ระบบการแพทย์ฉุกเฉินเป็นนโยบายของกระทรวง และมีสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ เป็นผู้รับผิดชอบ หลังจากประกาศใช้พระราชบัญญัติการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ พ.ศ. 2551 พร้อมทั้งจัดทำแผนหลักการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ ปี2553 – 2555 เสนอผ่านการอนุมัติจาก

คณะรัฐมนตรี เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉินของประเทศไทย แต่อย่างไรก็ตามการดำเนินการยังอยู่ในระยะเริ่มต้น และต้องการองค์ความรู้ในการขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์อีกเป็นจำนวนมาก ผู้วิจัย จึงได้ทำการวิจัยเพื่อวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพปัญหา ด้านการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภท ผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้นในระบบการแพทย์ฉุกเฉิน พร้อมทั้งเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบ การจัดการศึกษาสำหรับบุคลากรดังกล่าวให้มีความชัดเจนและเป็นรูปธรรม ต่อไป

กรอบแนวคิดและทฤษฎี

ผู้วิจัยนำแนวคิดและหลักการที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการศึกษา ประกอบด้วย แนวคิดด้านการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภท ผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้นในระบบการแพทย์ฉุกเฉิน การพัฒนารูปแบบ ทฤษฎีระบบทั่วไปและการประยุกต์ใช้ทฤษฎีระบบทั่วไปในการจัดการศึกษา และแนวคิดด้านการพัฒนาระบบการแพทย์ฉุกเฉิน มาเป็นฐานความรู้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและกำกับรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับอาสาสมัครประเภท ผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้น ดังแสดงในแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

คำถามในการวิจัย

3.1.สภาพปัจจุบัน ปัญหาของการจัดการ การศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการ ฉุกเฉินเบื้องต้นในระบบการแพทย์ฉุกเฉินของ ประเทศไทย เป็นอย่างไร

3.2.รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับ อาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้นใน ระบบการแพทย์ฉุกเฉินของประเทศไทยควรเป็น อย่างไร

สมมุติฐานการวิจัย

รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับอาสา สมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้น ของประเทศไทยไทย ควรมีองค์ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการจัดการศึกษา ผลผลิต และสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.1.เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาใน การจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ ปฏิบัติการเบื้องต้นในระบบการแพทย์ฉุกเฉิน ของ ประเทศไทย

5.2.พัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาของ อาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการเบื้องต้นในระบบ การแพทย์ฉุกเฉินของประเทศไทย

วิธีดำเนินการวิจัย

6.1.ขั้นตอนทางการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ สาระ แนวคิด ทฤษฎี เป็นการศึกษา ค้นคว้าบริบททางทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการ วิจัยเพื่อถ่วงถ่วงให้เบ้ององค์ความรู้และกำหนด เป็นกรอบความคิดสำหรับการวิจัย

6.2.ขั้นตอนการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาของการจัดการศึกษา เป็นการนำผลที่ได้

จากการศึกษาขั้นตอนที่ 1 มากำหนดเป็นหัวข้อ ในการศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของ การจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครฯ โดยการ ใช้ แบบสอบถามการวิจัย

6.3.สังเคราะห์รูปแบบที่พึงประสงค์ ในการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภท ผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินระดับต้นในระบบการแพทย์ ฉุกเฉิน ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี และ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สังเคราะห์ได้จากขั้นตอนที่ 1 กับผลสรุปการศึกษาสภาพที่สังเคราะห์ได้จาก ขั้นตอนที่ 2 มาประยุกต์ใช้ในการสร้างรูปแบบ การจัดการศึกษา ฉบับร่างที่ 1 ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ ทรัพยากรมนุษย์ ทรัพยากร กายภาพ ทรัพยากรการเงินระบบสารสนเทศ 2)กระบวนการจัดการศึกษาได้แก่ กระบวนการ เรียนการสอน กระบวนการให้คำปรึกษา กระบวนการบริหาร 3) ผลผลิตจากการจัดการ ศึกษา ได้แก่ ผลผลิตด้านผู้สำเร็จการศึกษา และ 4) สิ่งแวดล้อมจากการจัดการศึกษา ได้แก่ การมี ส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการ จัดการศึกษา

6.4.ตรวจสอบยืนยันร่างรูปแบบการจัดการ การศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการ ฉุกเฉินระดับต้น โดยการ 1)การสัมภาษณ์ เจาะลึกผู้ทรงทรงคุณวุฒิด้านการจัดการศึกษา จำนวน 6 คน จากจังหวัดที่ได้รับการคัดเลือก ให้เป็นจังหวัดที่มีผลการพัฒนาระบบการแพทย์ ฉุกเฉินดีเด่น จากสถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่ง ชาติ จำนวน 3 จังหวัดได้แก่ จังหวัดราชบุรี จังหวัดยะลา และจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อตรวจสอบ ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ขององค์ ประกอบของรูปแบบ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ใช้ กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา(Content Analysis) เพื่อตีความและสรุปผลความคิดเห็น

ของผู้ทรงคุณวุฒิ และจัดทำร่างการจัดการศึกษา ฉบับที่ 2 เพื่อเสนอผู้เชี่ยวชาญในการประชุมสัมมนา ต่อไป 2) การประชุมสัมมนา ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 11 คน เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของร่างรูปแบบ การจัดการศึกษา ฉบับที่ 2 โดยร่วมกันอภิปราย เสนอแนะแนวในประเด็นการนำรูปแบบไปใช้ และ เจื่อนใจหรือข้อจำกัดของรูปแบบ จากนั้นผู้วิจัยได้ นำข้อมูลทั้งหมดมา ประมวลผลและปรับปรุงร่าง รูปแบบการจัดการศึกษา เป็นร่างรูปแบบการ จัดการศึกษา ฉบับที่ 3 ต่อไป

สรุปผลการวิจัย

7.1. สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมของการ จัดการศึกษา พบว่ามีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ ปานกลาง ($\bar{X} = 3.30, S.D. = 0.76$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การจัดทำแผนการ จัดการศึกษาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 2.64, S.D. = 0.86$) รองลงมา ได้แก่ การบริการการศึกษา ($\bar{X} = 3.00, S.D. = 0.74$) และ ด้านการควบคุม ($\bar{X} = 3.15, S.D. = 0.75$)

7.2. ด้านสภาพปัญหาพบว่าโดยภาพรวม มีสภาพปัญหาในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.81, S.D. = 0.81$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอ และทันเวลา มีสภาพปัญหา มากที่สุด ($\bar{X} = 3.28, S.D. = 0.87$) รองลงมา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมเรื่องการจัดทำแผนการจัดการศึกษาโดย กระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแผนงบประมาณด้านการจัดการ การศึกษา ($\bar{X} = 3.20, S.D. = 0.76$) และ ทรัพยากรกายภาพ ด้านวัสดุอุปกรณ์ ($\bar{X} = 2.97, S.D. = 0.83$)

7.3. การคัดเลือกสภาพปัจจุบันและสภาพ ปัญหาในการจัดการศึกษาพิจารณาจาก ค่าเฉลี่ย ของสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหา โดยเรียงลำดับ ของสภาพปัจจุบัน จากน้อยไปหามากและสภาพ ปัญหาจากมากไปหาน้อย และคัดเลือกสภาพ ปัจจุบัน และสภาพปัญหาที่ได้ค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับ หนึ่งถึงสามของแต่ละด้าน เพื่อคัดเลือกเป็นสภาพ ปัจจุบันและสภาพปัญหาและนำไปพัฒนารูปแบบ การจัดการศึกษา ซึ่งสามารถสรุปผลการพิจารณา ได้ ดังนี้ 1) ความเหมาะสมของผู้เข้ารับการอบรม ในแต่ละรุ่น 2) ความเพียงพอของเอกสารสำหรับ การศึกษาค้นคว้า 3) การสนับสนุนงบประมาณ อย่างเพียงพอ 4) การสนับสนุนงบประมาณอย่าง ทันเวลา 5) การจัดเก็บข้อมูลของวิทยากรผู้สอน อย่างเป็นระบบ 6) การจัดทำรายวิชาด้านการ ฝึกปฏิบัติการด้านช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉิน 7) การจัดทำแผนการสอนและนำมาใช้ 8) การประเมินผลการ สอนของวิทยากร 9) มีการบันทึกข้อมูลในการให้ คำปรึกษา 10) การกำหนดวัตถุประสงค์ในการ จัดทำแผนการจัดการศึกษา 11) การประเมินผลการ ปฏิบัติงานของบุคลากร 12) การติดตามปฏิบัติ งานของผู้สำเร็จการศึกษา และ 13) การทำแผน การจัดการศึกษาโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

7.4. การตรวจสอบยืนยันร่างรูปแบบโดย การสัมภาษณ์เจาะลึก และการประชุมสัมมนา ผู้เชี่ยวชาญ พบว่าผู้เชี่ยวชาญ มีความเห็นสอดคล้อง กับร่างรูปแบบการจัดการศึกษาที่ประกอบด้วย องค์ประกอบทั้ง 13 ด้านโดยเสนอให้ผสมผสาน กับองค์ประกอบการจัดการศึกษาที่ได้ดำเนินการ อยู่เดิม กับองค์ประกอบการจัดการศึกษาที่ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ในการวิจัยตั้งไว้ว่า รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับ อาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้น

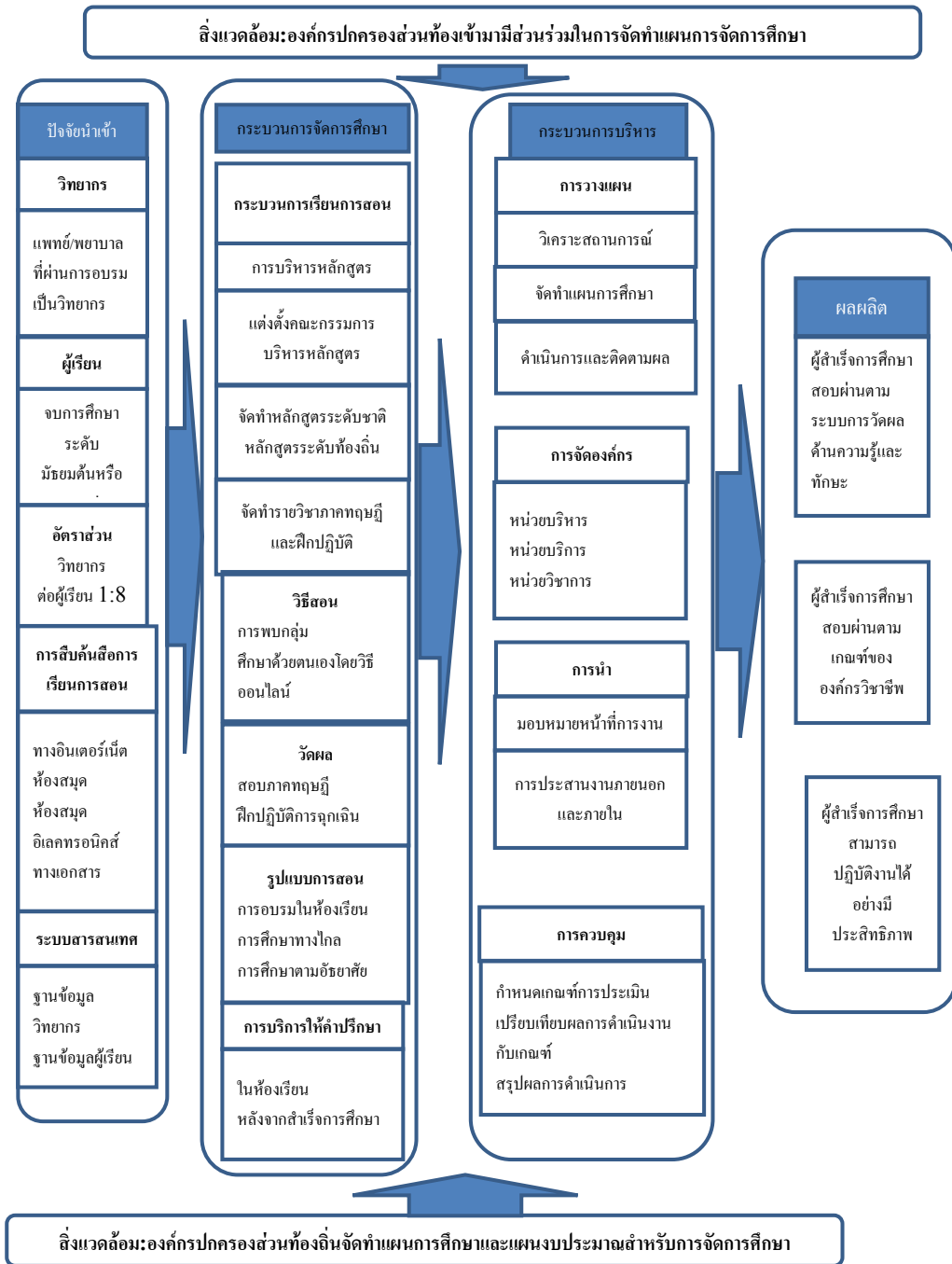
ของประเทศไทย ควรประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ผู้วิจัย ได้แสดงองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษา สำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้นซึ่งได้พัฒนาเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาฯ ไว้ดังข้อที่ 5

7.5. รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้นของประเทศไทย

ผู้วิจัยได้แสดงองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้น ในทั้งรูปแบบแผนภาพและความเรียงเพื่อแสดงโครงสร้างและองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษา ดังนี้

7.5.1 แผนภาพแสดงรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้นในระบบการแพทย์ฉุกเฉิน ของประเทศไทย

แผนภาพที่ 2 แสดง รูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้น ในระบบการแพทย์ฉุกเฉิน ของประเทศไทย

7.5.2 องค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษา

1) องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วย ทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ วิทยากร ควรสำเร็จการศึกษาแพทยศาสตร์หรือพยาบาลวิชาชีพและผ่านการอบรมหลักสูตรวิทยากรด้านการจัดการเรียนการสอน และผู้เรียนควรสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นขึ้นไป และเจตคติที่ดีต่อการปฏิบัติการฉุกเฉิน 2) ทรัพยากรกายภาพ ได้แก่ อาคาร และวัสดุสำหรับจัดการเรียนการสอน โดยจัดการเรียนการสอนที่โรงพยาบาลประจำจังหวัดเป็นหลัก 3) ทรัพยากรการเงิน ได้แก่ การจัดสรรงบประมาณโดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเพียงพอและทันเวลา และ 4) มีการจัดการระบบสารสนเทศด้านฐานข้อมูลของวิทยากร และผู้เรียน แบบระบบออนไลน์ที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้

2) องค์ประกอบด้านกระบวนการ ประกอบด้วย 1) กระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยทำหลักสูตรหลักระดับชาติและท้องถิ่น และมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบพบกลุ่ม และแบบทางไกล ในรายวิชาด้านทฤษฎี และการฝึกปฏิบัติการฉุกเฉิน 2) มีกระบวนการให้คำปรึกษาแก่ผู้เรียนในระหว่างการจัดการศึกษา และหลังจากสำเร็จการศึกษา 3) กระบวนการบริหาร ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุมโดยสำนักงานระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินประจำจังหวัดดำเนินการด้านการบริหารจัดการทั่วไป ส่วนศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการดำเนินการด้านการบริหารวิชาการ

3) องค์ประกอบด้านผลผลิต ได้แก่ ผู้สำเร็จการศึกษาที่มีคุณสมบัติด้านความรู้ เจตคติ และทักษะในการปฏิบัติการแพทย์ฉุกเฉินอย่างเหมาะสมและสามารถสอบผ่านการทดสอบ

ความรู้ เจตคติและทักษะในการปฏิบัติการฉุกเฉินขององค์กรวิชาชีพด้านการแพทย์ฉุกเฉิน

4) องค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การจัดทำแผนการจัดการศึกษาและแผนงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้น โดยองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ทั้งนี้เสนอแนะจัดการศึกษาโดยเน้นหนักในองค์ประกอบ 13 ด้านข้างต้น เพื่อพัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านการแพทย์ฉุกเฉินชุมชน โดยการสนับสนุนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น และเตรียมความพร้อมในการเปิดเสรีอาเซียน ปี พ.ศ.2558 ต่อไป

อภิปรายผล

สภาพปัจจุบันของการจัดการศึกษา พบว่า องค์ประกอบด้านปัจจัยนำเข้า กระบวนการจัดการศึกษา ผลผลิต และสิ่งแวดล้อมในการจัดการศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากผู้รับผิดชอบงานการจัดการศึกษา จากสำนักงานระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินประจำจังหวัด และศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการ ประจำโรงพยาบาลทั่วไปประจำจังหวัด ยังขาดความเข้าใจ และความตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้นจึงทำให้มีสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในระดับปานกลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านองค์ประกอบ 13 ด้าน ดังกล่าวข้างต้น ซึ่งสามารถอภิปรายเหตุผลประกอบ ในส่วนของสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาที่ค่าเฉลี่ยสูงได้ ดังนี้

สภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาของการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้น ด้านการกำหนดจำนวนผู้เข้ารับการศึกษาในแต่ละรุ่น การจัดระบบเอกสาร

สำหรับการศึกษาค้นคว้าของผู้เข้ารับการอบรม การสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษา การจัดทำรายวิชาด้านการฝึกปฏิบัติการการช่วยเหลือผู้ป่วยฉุกเฉิน วิธีสอนด้านการจัดทำแผนการสอน การวัดผลด้านการประเมินผลการสอนของวิทยากร การบริการการศึกษาด้านการบันทึกข้อมูลการให้คำปรึกษา การวางแผนด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ของการทำแผนการศึกษา การจัดองค์กรด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร การนำด้านกระบวนการมุ่งใจในการปฏิบัติงาน การควบคุม ด้านการนำผลงานมาเปรียบเทียบกับมาตรฐานการจัดการการศึกษา องค์ประกอบด้านผลผลิต ด้านการติดตามผลการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษามีสภาพปัจจุบัน และสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง และองค์ประกอบด้านสิ่งแวดล้อมด้านการจัดการศึกษา โดยกระบวนการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีระดับสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง สามารถอธิบายได้ดังนี้

8.1. เนื่องจากงานการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้น มีเชิงานหลักของผู้รับผิดชอบงานในระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉินทั้งในสำนักงานระบบบริการการแพทย์ฉุกเฉิน และศูนย์รับแจ้งเหตุและสั่งการ การปฏิบัติงานแต่ละครั้งอาจต้องเสียสละเวลาส่วนตัวไปปฏิบัติงาน รวมทั้งไม่มีระบบการสร้างแรงจูงใจในการพิจารณาความดีความชอบจากผู้บังคับบัญชา ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงอาจสรุปได้ว่า ผู้จัดการศึกษาส่วนใหญ่จึงปฏิบัติงานด้านนี้ในระดับปานกลาง โดยดำเนินการหลังจากเสร็จสิ้นภารกิจหลักแล้ว ซึ่งแตกต่างจาก (Luthans 1981) ที่กล่าวว่า ผู้บริหารจะต้องทำการจูงใจให้คนทุ่มเทแรงกายและแรงใจอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายขององค์กรที่ตั้งไว้

8.2 ขาดการควบคุมในส่วนของปัจจัยนำเข้าสำหรับการจัดการศึกษา ในเรื่องดังกล่าว วิทยากร ต่อ ผู้เข้ารับการศึกษา ให้เป็นไปตามมาตรฐานของคู่มือวิทยากรหลักสูตรผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้น(2555:14) ซึ่งแตกต่างกับเกณฑ์ว่าด้วยการขอเปิดดำเนินการหลักสูตรแพทยศาสตรบัณฑิต (2554:2) ที่ได้กำหนดหลักการรับนักศึกษาโดยให้กำหนดจำนวนนักศึกษาที่จะรับได้ในแต่ละปีการศึกษา โดยจำนวนที่รับจะต้องสอดคล้องกับกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดและกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ.2552 และแนวทางปฏิบัติ (2552:37) ที่กำหนดสัดส่วนของอาจารย์ต่อนักศึกษาในสาขา/วิชา เพื่อแสดงข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพในการจัดการเรียนการสอน รวมทั้ง robbin(2005:5-6) การควบคุมเป็นกระบวนการกำกับติดตาม การดำเนินงานให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่องค์กรคาดหวังไว้

8.3 การสนับสนุนงบประมาณ มีสภาพปัจจุบันและสภาพปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากแหล่งฝึกอบรมบางแห่งได้รับงบประมาณไม่เพียงพอและทันเวลา ทั้งนี้ เพราะขาดการทำแผนงบประมาณที่ระบุแหล่งงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาอย่างชัดเจน ซึ่งแตกต่างระเบียบว่าด้วยการบริหารงบประมาณ พ.ศ. 2548 ที่จัดทำโดยสำนักงานงบประมาณซึ่งกำหนดให้ การบริหารงบประมาณ ประกอบด้วยแผนการจัดการศึกษาและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณรายจ่าย การใช้รายจ่ายจากงบประมาณรายจ่าย และการโอนแปลงงบประมาณรายจ่าย เพื่อให้มีงบประมาณสำหรับการดำเนินการดังกล่าวอย่างเพียงพอและทันเวลา และทองอินทร์ วงศ์โสธร(2547:162) ที่ได้กล่าวไว้ว่า

ทรัพยากรการเงินเป็นหนึ่งในปัจจัยนำเข้าในการบริหารจัดการศึกษาและ อีระ รุญเจริญ (2550:112) ที่กล่าวไว้ว่า ผู้บริหารศึกษามีอาชีพควรมีคุณสมบัติความรู้ด้านการบริหารงบประมาณ

ข้อเสนอแนะ

9.1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

9.1.1 ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภทผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้นควรประกอบด้วย ภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภาคเอกชน และภาคประชาชน

9.1.2. ควรมีการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษาอย่างเพียงพอและทันเวลา โดยมีความสัมพันธ์กับการคาดการณ์การผลิตบุคลากรทั้งระยะสั้นและระยะยาว โดยการจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอและทันเวลา

9.1.3. ภาครัฐควรจัดทำแนวทางการบูรณาการ ขอบบังคับสำหรับการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบโดยครอบคลุมองค์ประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต และสิ่งแวดล้อม

9.2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

9.2.1 ภาครัฐทั้งส่วนกลาง และส่วนภูมิภาคควรปรับกระบวนการจัดการศึกษาโดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการจัดการศึกษา และวางแผนการสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษา

9.2.2 ควรส่งเสริมให้ภาคประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดความต้องการด้านการผลิตบุคลากรและสนับสนุนงบประมาณสำหรับการจัดการศึกษา

9.3 ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

9.3.1 อาจมีการศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับอาสาสมัครประเภท

ผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินเบื้องต้นของประเทศไทยกับประเทศอื่นๆ เพื่อให้ได้รูปแบบการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

9.3.2 ควรมีการศึกษาเพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาสำหรับผู้ปฏิบัติการฉุกเฉินในระดับอื่น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.(2542).พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.

กรุงเทพมหานคร : พรึทหวานกราฟฟิค.จำกัด.

ทองอินทร์ วงศ์โสธร.(2547).ประสบการณ์วิชาชีพบริหารการศึกษา. เอกสารการสอนชุด.

วิชามหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมดา.

ธงชัย สันติวงษ์.(2539).องค์การและการบริหาร. กรุงเทพมหานคร :

โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ธีระ รุญเจริญ.(2550).ความเป็นมืออาชีพในการจัดและการบริหารการศึกษา

ยุคปฏิรูปการศึกษา.กรุงเทพมหานคร.สำนักพิมพ์ข้าวฝ่าง.

สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ.(2555).คู่มือวิทยากรหลักสูตรผู้ปฏิบัติการฉุกเฉิน

เบื้องต้น พิมพ์ครั้งที่ 1

สถาบันการแพทย์ฉุกเฉินแห่งชาติ.(2553).มาตรฐานและหลักเกณฑ์เกี่ยวกับการแพทย์

ฉุกเฉิน.พิมพ์ครั้งที่ 1

สมคิด บางโม.(2545).องค์การและการจัดการ กรุงเทพฯ : วิทยพัฒน์,.

ภาษาอังกฤษ

Luthans(1981) Organization behavior Auckland : McGraw-Hill.

Robbins, Stephen P. (1996), and Couter, Mary. Management. New Jerrey :

Prentice Hall.